

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Чи вироблять країни Вишеградської групи спільну візову політику щодо України?

Польща, Словаччина, Угорщина та Чехія розглядають можливість застосування спільного підходу до видачі віз українцям. Питання гармонізації ускладнюють різні цілі, які переслідують країни – учасниці Вишеградської групи. Словаччина та Чехія мають на меті якнайшвидше приєднатися до Шенгенської угоди і захистити кордони від нелегальних мігрантів. Польща виступає зі сміливими ініціативами щодо безплатних віз, які підтримує Угорщина, що має в Україні велику діаспору. Результати міжнародного дослідження, у якому брав участь МЦПД, представлено політикам ЄС і громадськості

Країни Вишеградської групи висловлюють інтерес до вирівнювання й узгодження їхньої політики видачі віз і консульських справ стосовно України та Молдови для полегшення пересування громадян своїх східних сусідів. Внаслідок недавнього запровадження Україною безвізового режиму для громадян країн – членів Європейського Союзу, країни Вишеградської групи підтримують спрощений режим видачі віз для українських громадян. Утім, між чотирма країнами Вишеградської групи існує велика різниця у візовій політиці. Вона полягає у підходах до видачі віз як інструмента політики та у зовнішньополітичних цілях щодо східних сусідів. Ці різні принципи накладають певні обмеження на узгодження позицій між країнами Вишеградської групи.

Словаччина та Чехія тримаються обережної позиції

Словаччина та Чехія дотримуються принципу, який дуже близький до позиції більшості країн – членів Європейського Союзу. Відповідно до цього принципу процес видачі віз – це перший бар'єр на шляху потенційних нелегальних мігрантів. Він вимагає від заявника доведення впродовж співбесіди його добрих намірів щодо повернення до своєї країни. Таким чином Словаччина та Чехія більшою мірою опікуються питанням регулювання ринку праці та транзитної міграції.

З 1998 року Словаччина та Чехія чітко визначили своїм пріоритетом вступ до ЄС, підпорядкувавши свої відносини з

Україною та іншими країнами СНД цій меті тією мірою, якою вони не могли суперечити програмі вступу до Європейського Союзу. Ці країни послідовно заявляли, що будь-яка співпраця у сфері юстиції та внутрішніх справ повинна провадитися в рамках Євросоюзу, та були згодні з пропозицією Європейської Комісії щодо політики європейського сусідства. Імовірно, обидві країни продовжуватимуть підпорядковувати національну політику візового режиму загальній меті щодо інтеграції до шенгенської зони, тому не варто очікувати від них лібералізації на кшталт домовленостей Польщі й Угорщини.

Польща й Угорщина готові здивувати “стару” Європу

Польща (та, меншою мірою, Угорщина) дотримується протилежної позиції. Згідно з нею видача віз – це не так інструмент боротьби проти порушників, як інструмент зовнішньої політики. Ці країни відповідають за один з найдовших відрізків зовнішнього кордону ЄС і зацікавлені у посиленні охорони кордонів. Водночас вони запровадили безплатну видачу віз для своїх сусідів, що не є країнами – членами Європейського Союзу. Польща й Угорщина, з одного боку, прагнули підтримки ЄС щодо поліпшення охорони кордонів, а з іншого – вклали гроші у розширення мереж їхніх консульських установ. Можна зробити висновок, що Польща й Угорщина продемонстрували, що їхня політика ліберального візового режиму стосовно своїх сусідів добре поєднується із зусиллями щодо

МЦПД визнано найуспішнішим мозковим центром України

Глобальна мережа розвитку (Global Development Network) визнала Міжнародний центр перспективних досліджень найуспішнішим мозковим центром України. Про це йдеться у повідомленні, яке МЦПД отримав 8 листопада. “Глобальна мережа розвитку, виконуючи проект “Узгодження досліджень та державної політики” обрала МЦПД найуспішнішим мозковим центром України”. GDN надішле до МЦПД свого представника для дослідження причин і чинників таких високих досягнень – ідеться у повідомленні.

Глобальна мережа розвитку (<http://www.gdnet.org/>) – найбільша у світі мережа, що об'єднує дослідницькі організації та центри публічної політики для вирішення проблем національного та регіонального розвитку. GDN засновано 1999 року за участі Світового банку.

ефективної охорони кордонів. Посилення охорони зовнішнього кордону ЄС уможливило запровадження гнучкості у видачі віз. Така політика здобула визнання в країнах Європейського Союзу.

Польща й Угорщина мають власні причини для запровадження ліберальніших рішень, тоді як інші дві країни Вишеградської групи мають менше стимулів до них. Польща офіційно надає підтримку членству України в ЄС. Варшава також зацікавлена у покритті України мережею консульських відділів, які вже відкрито не лише в містах, розташованих у безпосередній близькості до кордонів з Польщею (Луцьк і Львів), а й у південних і східних областях України (Одеса та Харків).

Угорщина сконцентрувала увагу на забезпеченні видачі пільгових віз (терміном на п'ять років і з правом багаторазового в'їзду до країни) для населення, що має тісні родинні, ділові, культурні або інші зв'язки з Угорщиною. Головним чином, такі візи видавали членам угорської меншини, які мешкають у безпосередній близькості до кордону.

Тимчасові рішення можуть бути дієвішими за глобальні

У короткостроковій і середньостроковій перспективі можна запровадити обмежені, експериментальні форми двосторонньої співпраці (наприклад, обмін інформацією, пересилання заяв на видачу віз, розміщення інформаційно-довідкових служб у консульських відділах іншої країни), які б застосовувалися у вибраних регіонах і містах, де такі схеми могли б поліпшити надання доступу численним заявникам до процедур отримання віз.

Головне питання, що стосується можливості запровадження таких часткових рішень, – це не міра, якою вони поліпшать візову політику стосовно українців у кожній з країн Вишеградської групи. Вважаючи на їхній чіткий курс на інтеграцію до шенгенської системи упродовж кількох наступних років, ці часткові рішення могли б вважатися такими, що відволікають ресурси та зусилля від основної мети цих країн, або такими, що є менш важливими за пропозиції, які виносяться на обговорення в межах усього Європейського Союзу.

Утім, стримувальний вплив недавніх провалів посилення рівня інтеграції Європейського Союзу, який продемонстрували референдуми у Франції та Нідерландах, означає, що часткові рішення, засновані на реальних потребах, залишаються найбільш впевненим шляхом розвитку.

Вісім кроків гармонізації візової політики

Дослідження пропонує здійснити такі основні кроки для подальшої гармонізації візової політики країн Вишеградської групи:

1. Виробити професійні стандарти діяльності консульств, узгодити спільні дії з європейською політикою сусідства.

2. Запровадити процедури пришвидшеного видання віз бажаним відвідувачам: підприємцям, дослідникам, студентам, фахівцям.
3. Налаштувати обмін оперативною інформацією про небажаних осіб.
4. Проводити спільні інформаційні кампанії для врівноваження потоку відвідувачів про туристичні можливості, потреби ринків у фахівцях певного профілю, негативні наслідки нелегальної міграції.
5. Налагодити доступ консулів до інформації про паспортні дані, кримінальні справи, місця проживання, зайнятість заявників.
6. Заохочувати країни "старої" Європи до приєднання до спільної візової політики стосовно України. Розробити комунікаційну стратегію, що представляла б їм можливі вигоди.
7. Визначити та використати досягнення окремих країн (наприклад, чеський досвід управління трудовою міграцією, польський досвід розбудови консульської мережі, словацький та угорський досвід підтримки закордонної діаспори).
8. Запропонувати Раді міністрів ЄС та Європейській Комісії зменшити плату за видачу шенгенських віз. ■

Докладніше з основними висновками дослідження "Країни Вишеградської групи між Шенгенською зоною та сусідніми країнами" (англійською) можна ознайомитися на інтернет-сторінці варшавського Інституту справ публічних за адресою <http://www.isp.org.pl/?v=page&id=274&ln=eng>. Звіт видано у Польщі і презентовано у Варшаві, Брюсселі, Будапешті, Празі. МЦПД брав участь у дослідженні в рамках проекту "Вивчення спроможності до консульської та візової співпраці між країнами Вишеградської четвірки для мешканців України та Молдови", який тривав упродовж 2004–2005 років за фінансування Програми LGI.

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до Ольги Шумило за електронною поштою oshumylo@icps.kiev.ua.

"Політичний коментар" підсумовує події жовтня

Відмова нового уряду від рішучого просування економічних реформ видається помилкою. Ставка на швидкі зміни поліпшила б передвиборні перспективи партії "Народний Союз "Наша Україна" та дала б змогу уряду, що буде сформований після виборів 2006 року, швидко розпочати їх втілення. Замість цього Президент Віктор Ющенко дедалі більше втрачає підтримку політичних сил. Опозиція вже здатна формувати ситуативну більшість у Верховній Раді. На формування правлячої коаліції після виборів парламенту в березні 2006 року із зрівняними шансами претендують "Народний Союз "Наша Україна", Блок Юлії Тимошенко та Партія регіонів.

Нова команда Президента намагається поліпшити стосунки з Кремлем. Однак Москва, формально не відкидаючи руку Віктора Ющенка, сподівається на майбутній успіх опозиції. "Помаранчева" влада тупцює на місці у досягненні своїх цілей у відносинах з Росією: від остаточного встановлення кордону до впорядкування перебування російського флоту в Криму. ЄС, навпаки, готується надати Україні статус країни з ринковою економікою, а США – скасувати поправку Джексона–Веніка. Вашингтон і Брюссель вболівають за успіхи української влади, навіть якщо їх обмаль.

Один з них – надуспішний перепродаж "Криворіжсталі". Взірцевий конкурс, що приніс шестеро більше грошей, ніж торішній, блискуче завершив виконання передвиборної обіцянки Віктора Ющенка про справедливую приватизацію найбільшого металургійного заводу в Україні. Інше рішення Верховної Ради та Президента розчарувало: надання недоторканності депутатам місцевих рад сприятиме приходу у самоврядування злочинців.

Спад темпів економічного зростання припинився. Серед українських споживачів знову почали переважати песимістичні настрої. Недавній профіцит зовнішньої торгівлі товарами перетворився на дефіцит. Утім, реальні доходи громадян продовжують зростати високими темпами. Ми прогнозуємо прискорення темпів економічного зростання наприкінці 2005 року.

Докладніше про політичний коментар – за адресою <http://www.icps.kiev.ua/publications/pc.html>.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Євген Шульга (shulha@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-4400.

Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень – незалежна дослідницька організація, що має на меті інтелектуальну підтримку процесу ухвалення політичних рішень в Україні.

Директор Центру Віра Нанівська.

Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050.

Телефон: (044) 484-4400. Факс: (044) 484-4402

Web: <http://www.icps.kiev.ua/>